

Een vragenlijst betreffende de emotionele intensiteit van traumatische politie-ervaringen

door I.V.E. Carlier, R.D. Lamberts en B.P.R. Gersons

Samenvatting

Traumatische werkervaringen kunnen beschouwd worden als een speciale vorm van werkstressproblematiek. Deze studie focust zich op traumatische werkstress bij de politie. Tijdens een vooronderzoek werd een vragenlijst ontwikkeld betreffende de ernst of emotionele intensiteit van traumatische gebeurtenissen in politiewerk. De uiteindelijke vragenlijst omvatte 37 traumatische gebeurtenissen. Vervolgens werd de vragenlijst verspreid onder 132 Nederlandse politiefunctionarissen. Aan ieder werd gevraagd op een vijfpuntsschaal aan te geven in welke mate zij respectievelijk bedreiging, angst en hulpeloosheid ervaarden voor elk van de 37 gebeurtenissen. De resultaten gaven aan dat gebeurtenissen, waarbij er sprake was van geweld, overleden kinderen en/of machteloosheid, als meest ernstig werden beoordeeld. De emotionele kwetsbaarheid van wijkagenten i.c. voor het ontwikkelen van posttraumatische stressstoornissen, wordt bediscussieerd.

Inleiding

De laatste paar jaren besteden de media nogal wat aandacht aan de nadelige gevolgen van traumatische werkervaringen bij traumagevoelige beroepsgroepen. Voorbeelden van dergelijke beroepsgroepen zijn: lokettisten bij postkantoren en banken (roofovervallen), treinbestuurders en kraanwagenchauffeurs (confrontatie met ongelukken en zelfmoorden), buschauffeurs en treinconducteurs (agressiviteit en vandalisme), brandweermensen (confrontatie met ongelukken en branden). Het is echter vooral het beroep van politiebeambte dat als geen andere beroepsgroep gekarakteriseerd wordt door traumatische werkstress of de spanning ten gevolge van traumatische gebeurtenissen in het werk. Politiefunctionarissen maken zeer regelmatig diverse soorten meer of minder traumatische gebeurtenissen mee, waarbij zij handelend dienen op te treden. Het betreft veelal onverwachte, soms bedreigende, situaties met een trieste en/of dodelijke afloop.

Onderzoek heeft uitgewezen dat traumatische ervaringen in politie-

werk kunnen leiden tot de ontwikkeling van de Posttraumatische Stressstoornis bij politiefunctionarissen (afgekort PTSS, American Psychiatric Association 1987; Carlier e.a. 1992; Carlier en Gersons 1992; Gersons en Carlier 1992; Gersons en Carlier in druk). Schattingen van het percentage PTSS bij de politie lopen uiteen van zo'n 10% tot 35%. PTSS kan daarom gezien worden als een beroepsrisico voor politiemensen.

Een eerste stap bij het hanteren van traumatische werkstress bij de politie, is het identificeren van het bereik van traumatische gebeurtenissen (Sewell 1983). Het meest bekend in dit verband zijn schietincidenten. Er zouden echter nog andere traumatische gebeurtenissen binnen politiewerk te onderkennen zijn (Sewell 1983). Voor dit doel werd door de auteurs een vragenlijst ontwikkeld met een breed bereik van traumatische stressoren in het politiewerk. De vragenlijst heeft betrekking op de emotionele intensiteit of de ernst van traumatische gebeurtenissen bij de politie. Op de eerste plaats geeft zo'n vragenlijst beleidsmakers en onderzoekers de mogelijkheid de verschillende traumatische gebeurtenissen waarmee politiemensen te maken krijgen, te signaleren en in te schatten. Voorts kan hiermee traumatische werkstress duidelijker onderscheiden worden van gewone werkstress bij de politie (bij voorbeeld ten gevolge van onregelmatige diensten, weinig loopbaanmogelijkheden, kritiek van het publiek, etcetera). Het onderscheid tussen gewone en traumatische werkstress is belangrijk met het oog op bij voorbeeld de behandeling van de schadelijke gevolgen ervan (respectievelijk 'burnout' en overspannenheid; posttraumatische stressstoornissen).

Enkele onderzoekers hebben pogingen gedaan tot het meten van werkstress bij de politie. De schalen die hierbij werden ontworpen, zijn echter niet specifiek genoeg. Dat wil zeggen behalve traumatische werkstress werd ook gewone werkstress gemeten, waarna alles vervolgens bij elkaar werd opgeteld (Sewell 1983; Van der Ploeg en Kalshoven 1985; Martelli e.a. 1989; Spielberger e.a. 1981; Symonds 1970; Reiser 1974; Pate en Spielberger 1980). Ook meten sommige schalen alleen de frequentie van stressvolle gebeurtenissen en niet de emotionele intensiteit ervan. Verder kunnen de schalen, die de ernst van gebeurtenissen meten, nogal globaal genoemd worden (bij voorbeeld ratings van 1 tot 100). Mogelijk is een respons-format met specifieke affectieve respons-categorieën hiervoor een alternatief (Larsson e.a. 1988). Ten slotte zijn er nog geen verbanden onderzocht tussen de ernst van traumatische politiestressoren en relevante achtergrondvariabelen van politiemensen. Nochtans zou informatie hierover nuttig kunnen zijn voor de hantering van traumatische stress binnen de politieorganisatie.

Doelstelling

De doelstellingen van deze studie zijn:

- het ontwikkelen van een vragenlijst die de ernst of emotionele in-

tensiteit (voortaan 'ernst' genoemd) van traumatische gebeurtenissen in politiewerk aangeeft;

- het onderzoeken van de relatie tussen ernst van traumatische gebeurtenissen en enkele achtergrondvariabelen van politiefunctionarissen (te weten leeftijd, plaats van het korps, sekse, onderdeel van het korps en politie-ervaring).
- het identificeren van de onderliggende structuur of kenmerken van traumatische gebeurtenissen binnen politiewerk.

Methodie

De deelnemers waren 132 politiemensen, willekeurig geselecteerd uit Amsterdam (64%) en Utrecht (36%). De gemiddelde leeftijd was 34 jaar (variërend van 21 tot 59 jaar). Van deze deelnemers waren er 121 mannen, 11 waren vrouwen. De onderdelen waar de deelnemers werkten waren: wijkagenten (60%), recherche (14%), arrestatieteam (9% uit Utrecht), hondenbrigade (6%), bereden politie (5%), en overige (6%). Het gemiddelde aantal politie-ervaringsjaren was 11 jaar (variërend van 1 maand tot 37 jaar). In vergelijking met de overige deelnemers waren de leden van het arrestatieteam: significant ouder (gemiddeld 7 jaar ouder, $t = -2.38$, $p < .05$) en hadden meer dienstjaren (gemiddeld 8 jaar meer ervaring, $t = -2.76$, $p < .05$).

De vragenlijst bestond oorspronkelijk uit 24 traumatische gebeurtenissen in het politiewerk, gebaseerd op een studie van Sewell (1983). De gewone werkstressoren, die Sewells vragenlijst ook bevatte, werden weggelaten. Er werd een pilot-studie gedaan (interviews met politiemensen) om te onderzoeken of het bereik van traumatische stressoren binnen politiewerk volledig was. Dit resulteerde in een herformulering van enkele gebeurtenissen, alsmede de toevoeging van nog 13 andere traumatische gebeurtenissen. De definitieve vragenlijst bestond aldus uit 37 traumatische gebeurtenissen in het politiewerk (zie tabel 1).

Bij de afname van de vragenlijst werd aan de deelnemers gevraagd of zij elke afzonderlijke gebeurtenis ooit hadden meegemaakt (score 1 of 0). Als zij een bepaalde gebeurtenis niet hadden meegemaakt, werd hun gevraagd zich de desbetreffende gebeurtenis zo levendig mogelijk voor te stellen. Op de tweede plaats dienden zij bij elke gebeurtenis op een vijfpuntsschaal de mate aan te geven waarin zij drie verschillende emoties (bedreiging, angst en hulpeloosheid) hadden ervaren (1 = Het woord is niet in overeenstemming met je gevoel op dat moment, tot en met 5 = Het woord drukt precies uit hoe je je op dat moment voelde). Deze drie affectieve reacties werden beschouwd als het meest relevant voor traumatische stress bij de politie. De vragenlijst werd door de onderzoekers op de werkplek verspreid.

Resultaten

Vooreerst kan gesteld worden dat de betrouwbaarheid van de vragenlijst acceptabel was (betrouwbaarheidscoëfficiënt alfa variërend van .87 tot .95). Deelnemers hadden gemiddeld zo'n 18 van de 37 gebeurtenissen werkelijk meegemaakt (variërend van 3 tot 31 meegemaakte gebeurtenissen). Het meemaken van gebeurtenissen werd niet beïnvloed door achtergrondvariabelen zoals leeftijd, plaats van het korps, sekse, onderdeel of politie-ervaring.

In tabel 1 wordt een opsomming gegeven van de 37 traumatische gebeurtenissen in politiewerk. Tevens worden daarbij de frequenties gerapporteerd van deelnemers die de gebeurtenissen wel en niet hebben meegemaakt (N = 132); alsmede de mate van emotionele intensiteit betreffende de drie affectieve reacties bedreiging, angst en hulpeloosheid (variërend van 1 = helemaal niet; tot en met 5 = heel erg). De bevindingen uit tabel 1 worden hieronder besproken.

Tabel 1: Traumatische gebeurtenissen in politiewerk: frequentie en affectieve reacties. Items in volgorde van totale emotionele ernst (N = 132)

Gebeurtenissen	Frequentie *		Affectieve reacties **		
	(N = 132)		(1 tot 5)		
	mee-gemaakt	niet mee-gemaakt	bedrei-ging	angst	hulpeloosheid
1. Gegijzeld zijn	2	130	4.22	3.87	4.03
2. Zelf gewond geraakt bij geweld (schietincident)	2	130	3.80	3.45	3.21
3. Gewelddadige dood van een maat tijdens werk	14	118	3.44	2.98	3.96
4. Bedreiging door iemand met vuurwapen	34	97	3.97	3.32	2.80
5. Gewelddadige dood van collega tijdens werk	38	92	3.19	2.74	3.79
6. Iemand om het leven gebracht tijdens werk	2	130	3.24	3.32	3.17
7. Op iemand geschoten hebben tijdens werk	11	121	3.35	3.02	2.77
8. Politieoptreden in situatie met gewelddadige dood van een kind	30	101	2.31	2.13	3.96
9. Persoonlijke betrokkenheid bij schietincident	31	100	3.19	2.67	2.42
10. Rellen/menigte beheersing met ernstige bedreiging	112	20	3.32	2.48	2.19
11. Zelf gewond geraakt zijn bij geweld (niet schieten)	60	71	3.00	2.48	2.47

Table 1: Traumatische gebeurtenissen in politiewerk: frequentie en affectieve reacties. Items in volgorde van totale emotionele ernst (N = 132)

Gebeurtenissen	Frequentie * (N = 132)		Affectieve reacties ** (1 tot 5)		
	mee- gemaakt	niet mee- gemaakt	bedrei- ging	angst	hulpeloos- heid
12. Strafrechterlijke vervolging van collega (schietincident)	46	85	2.63	2.24	3.04
13. Politieoptreden bij dodelijk ongeluk met kind	56	74	1.90	1.94	3.93
14. Te laat komen/niet kunnen helpen bij verdrinking of ander ongeluk	71	57	1.68	1.94	4.05
15. Confrontatie met geweld b.v. bedreiging met mes	88	42	3.29	2.46	1.87
16. Omgaan met psychisch gestoord individu waarbij sprake is van dreiging	114	16	2.94	2.23	2.37
17. Grote brand met doden en/of gewonden	86	46	2.16	2.18	3.18
18. Ongeluk met dienstauto (slachtoffer(s) dood of ernstig gewond)	26	106	1.86	2.27	3.30
19. Betrokkenheid bij verkeersongeval met kind (ernstig gewond)	76	56	1.79	1.88	3.59
20. Een collega gewond tijdens werk	97	33	2.61	2.14	2.47
21. Assistentie bij calamiteit anders dan hier vermeld	36	88	2.19	2.15	2.84
22. Politieoptreden in situatie waarbij kind seksueel mishandeld/misbruikt is	30	102	1.97	1.77	3.39
23. Collega betrokken bij schietincident	80	51	2.52	2.12	2.29
24. Deelnemen aan inval bij vuurwapengevaarlijke verdachte	97	34	2.88	2.36	1.59
25. Achtervolging van een gewapende verdachte	107	25	2.83	2.28	1.61
26. Deelnemen aan inval/arrestatie/uitzetting met geweld of verwonding	112	20	2.56	2.15	1.55
27. Zelfmoord van bevriende collega	12	119	1.44	1.54	3.18
28. Zelf gewond raken door ongeluk	36	95	1.73	1.92	2.30

Tabel 1: Traumatische gebeurtenissen in politiewerk: frequentie en affectieve reacties. Items in volgorde van totale emotionele ernst (N = 132)

Gebeurtenissen	Frequentie * (N = 132)		Affectieve reacties ** (1 tot 5)		
	mee- gemaakt	niet mee- gemaakt	bedrei- ging	angst	hulpeloos- heid
29. Zelfmoord van collega-agent	28	101	1.38	1.46	2.86
30. Verkeersongeluk waarbij iemand onder tram/trein is geraakt	95	37	1.40	1.58	2.61
31. Politieoptreden in situatie met volwassene die seksueel misbruikt/mishandeld is	108	23	1.52	1.30	2.60
32. Verkeersongeluk met ernstig letsel van volwassene	125	6	1.36	1.40	2.57
33. Lijkvinding na moord	81	51	1.57	1.58	2.10
34. Lijkvinding na zelfmoord	110	20	1.30	1.33	1.98
35. Politieoptreden bij trieste sociale omstandigheden	85	44	1.23	1.15	2.10
36. Opdreggen van een lijk	92	40	1.28	1.43	1.63
37. Vinden van lijk (natuurlijke dood gestorven)	120	12	1.15	1.25	1.25

* De frequenties tellen niet altijd op tot 132 omdat sommige deelnemers niet alle items beantwoord hebben.

** 1 = helemaal niet, tot en met 5 = heel erg.

De meest frequente gebeurtenis was 'Verkeersongeluk met ernstig letsel van volwassene'. De minst meegemaakte gebeurtenissen waren 'Zelf gewond zijn geraakt bij geweld (schietincident)', 'Iemand om het leven gebracht tijdens werk' en 'Gegijzeld zijn'. Het arrestatieteam had beduidend meer gebeurtenissen meegemaakt dan de overige deelnemers ($t = -2.38, p < .05$). Risicovolle gebeurtenissen zoals 'Collega gewond tijdens werk', 'Achtervolging van een vuurwapengevaarlijke verdachte' en 'Deelname aan een inval/arrestatie/ontruiming met geweld of letsel' waren voor het arrestatieteam min of meer 'routinezaken'.

Wat betreft de ernst van gebeurtenissen: 'Gegijzeld zijn' werd als meest ernstig ingeschat; 'Het vinden van een lijk (natuurlijke dood)' als minst ernstig. In het algemeen kan gesteld worden dat gebeurtenissen die betrekking hebben op geweld, het overlijden van een kind en machteloosheid als meest ernstig werden beschouwd. De meest ernstige gebeurtenissen lijken enigszins minder vaak voor te komen en omgekeerd. Toch zijn er gebeurtenissen die zowel ernstig zijn als frequent plaatsvin-

den (bij voorbeeld 'Rellen/menigte beheersing met ernstige bedreiging'). De drie affectieve reacties te weten bedreiging, angst en hulpeloosheid waren significant hoog met elkaar gecorreleerd ($r = .99$, $p < .001$). In eerste instantie werden daarom analyses gedaan over de volledige vragenlijst. De resultaten toonden een significant verband tussen de totale affectieve reactie of ernst en de plaats van het korps ($F = 7.76$, $p < .01$). Dit betekent dat politiemensen uit Amsterdam gebeurtenissen over het algemeen als ernstiger inschatten dan de Utrechtse politiemensen. Tevens werd een significant verband gevonden tussen ernst en het onderdeel van het korps ($F = 6.64$, $p < .05$). Hieruit blijkt dat de hoogste ernst gerapporteerd werd bij de wijkagenten. Het arrestatieteam uit Utrecht meldde daarentegen de laagste ernst. Dit impliceert dat de resultaten uit Utrecht sterk beïnvloed waren door de aanwezigheid van het arrestatieteam in de proefgroep. We nemen daarom aan dat het eerder vermelde verband, tussen de ernst en de plaats van het korps, op een artefact berust.

Bij de analyse van de gebeurtenissen afzonderlijk werd gevonden dat politievrouwen gewelddadige gebeurtenissen (waar ze zelf bij waren betrokken) over het algemeen ernstiger inschatten dan politiemannen. Het was verder opmerkelijk dat het meegemaakt hebben van traumatische gebeurtenissen bij deelnemers geen invloed had op de beoordeelde ernst. Alleen 'Het vinden van een lijk (natuurlijke dood)' werd als minder ernstig gezien, wanneer men de gebeurtenis had meegemaakt ($F = 5724.54$, $p < .001$). Dit zou er op kunnen wijzen dat er, voor zover dat mogelijk is, een zekere 'gewenning' optreedt bij lijkvindingen. Gewelddadige en sociaal trieste gebeurtenissen werden daarentegen ernstiger ingeschat, wanneer men deze reeds had meegemaakt ($F = 99.67$, $p < .05$).

De set van 37 gebeurtenissen (de totale affectieve respons-ratings) werd voor de inzichtelijkheid gereduceerd tot een aantal groepen door middel van principale factoranalyse met varimaxrotatie. De uiteindelijke oplossing bestond uit een twee-factorenmodel, dat 46 procent van de totale variantie verklaarde. Dit betekent concreet dat de 37 gebeurtenissen verdeeld kunnen worden in twee grote groepen. De eerste groep gebeurtenissen wordt gekenmerkt door het feit dat een agent niets aan de afloop van de situatie kan veranderen. Hij/zij heeft te maken met de tragische consequenties na de gebeurtenis. Daarom werd de eerste factor 'confrontatie' genoemd (36% van de verklaarde variantie; eigenwaarde = 13.49). Het betreft hier over het algemeen 'zeer deprimerende gebeurtenissen'. Voorbeelden hiervan zijn: 'Verkeersongeluk met ernstig letsel van volwassene', 'Verkeersongeval waarbij iemand onder tram/trein is geraakt', en 'Opdreggen van een lijk'.

De tweede groep gebeurtenissen wordt gekenmerkt door het feit dat de agent voor een belangrijk deel zelf bij de gebeurtenis is betrokken. De gebeurtenis ontstaat of is in volle gang als de agent arriveert en zijn/haar

optreden is, zeker ten dele, bepalend voor de afloop. Tijdens de gebeurtenis moet de agent het hoofd bieden aan bedreigende en soms zelfs levensgevaarlijke omstandigheden. De tweede factor werd daarom 'participatie' genoemd (10% van de verklaarde variantie; eigenwaarde = 3.56). Het betreft hier over het algemeen 'zeer gewelddadige gebeurtenissen'. Voorbeelden hiervan zijn: 'Deelnemen aan inval bij vuurwapengevaarlijke verdachte', 'Persoonlijke betrokkenheid bij schietincident', en 'Bedreiging door iemand met vuurwapen'.

Discussie

Deze studie resulteerde in een betrouwbare vragenlijst die de emotionele intensiteit of ernst weergeeft van traumatische gebeurtenissen in het politiewerk. De ernst werd uitgedrukt in drie affectieve responsalternatieven te weten bedreiging, angst en hulpeloosheid. Gebeurtenissen waarbij sprake is van geweld, overleden kinderen en machteloosheid werden als meest ernstig beoordeeld door politiemensen.

Een vergelijking met de resultaten van andere onderzoekers in dit verband is niet eenvoudig. Zoals eerder opgemerkt, wordt bij andere onderzoekers naast traumatische werkstress ook gewone werkstress in de analyse meegenomen. Verder meten sommige schalen alleen frequentie, of ze omvatten een onvolledig bereik van traumatische gebeurtenissen. In het algemeen echter is er overeenstemming wat betreft de gebeurtenissen met de grootste ernst: het betreft veelal gewelddadige situaties. Tegen de verwachting in bleek het wel of niet meemaken van traumatische gebeurtenissen geen invloed te hebben op de totale beoordeelde ernst. Het lijkt er dus op dat politie-ervaring de emotionele intensiteit van traumatische gebeurtenissen voor politiemensen niet doet verminderen, integendeel (behalve bij lijkvindingen). Voor de totale vragenlijst was de mate van ernst alleen gerelateerd aan het onderdeel van het korps. Dat wil zeggen traumatische gebeurtenissen werden het ernstigst ingeschat door wijkagenten en het minst door leden van het arrestatieteam. Dit komt overeen met de bevindingen van Larsson e.a. (1988), namelijk dat mensen uit speciale eenheden traumatische gebeurtenissen eerder als een uitdaging zien en veel minder als een bedreiging. Mogelijk wijzen deze resultaten op het gunstig effect van selectie en training bij het hanteren van traumatische werkstress. Tevens impliceren ze de emotionele kwetsbaarheid van wijkagenten voor wat betreft de gevolgen van traumatische werkstress.

Politievrouwen meldden op item-niveau een grotere ernst bij bepaalde gewelddadige situaties. Omdat dit effect over de totale vragenlijst echter niet teruggevonden werd, betekent dit wellicht niet zozeer dat politievrouwen emotioneler zijn dan politiemannen als wel dat ze minder beschroomd zijn in het uiten van gevoelens over hun werk. Ook zegt deze uitkomst niets over hun gedrag bij dergelijke incidenten. Het

aantal vrouwen dat meedeed aan de studie is overigens te klein om hierover eenduidige conclusies te trekken.

De gevonden twee-factorenoplossing in dit onderzoek komt overeen met de categorieën van Larsson e.a. (1988), te weten 'statische' (zie factor 1 'confrontatie'/zeer deprimerende gebeurtenissen) en 'dynamische' (zie factor 2 'participatie'/zeer gewelddadige gebeurtenissen) traumatische gebeurtenissen. Training in het omgaan met traumatische werkstress bij de politie zou daarom altijd gericht moeten zijn op het hanteren van zeer deprimerende gebeurtenissen en de consequenties daarvan, alsmede op het adequaat handelen in acute kritieke situaties. Er zijn momenteel aanwijzingen dat politiemensen PTSS kunnen oplopen door beide categorieën gebeurtenissen (Carlier en Gersons, publikatie in voorbereiding). Tevens is het duidelijk dat zelfs de minder ernstige gebeurtenissen (bij voorbeeld 'lijkvinding') toch aanleiding kunnen zijn tot de ontwikkeling van PTSS.

De resultaten van deze studie zijn gebaseerd op zelfrapportage. Zoals Larsson e.a. (1988, p. 273) al eerder stelden, kleven er enkele methodologische problemen aan dit soort onderzoek te weten: geheugenproblemen, dubbelzinnig taalgebruik en de wens van de deelnemer zichzelf in een zo gunstig mogelijk daglicht te stellen. Om dit laatste te ondervangen, stellen Larsson e.a. (1988) voor ratings te doen bij collega's en chefs. Een andere, wellicht minder omstreden, mogelijkheid is het bevragen van de alledaagse theorieën die agenten hebben over het meemaken van traumatische werkervaringen (Carlier en Gersons, publikatie in voorbereiding). Een dergelijke methodologie bezit een grotere ecologische validiteit en is meer afgestemd op de politieprijktijk. Daarnaast past deze methodologie beter bij de recentere theorievorming rond PTSS. Dat wil zeggen de gedachte dat de ontwikkeling van PTSS niet uitsluitend afhangt van de ernst van het trauma, maar tevens of vooral van de subjectieve betekenis of individuele perceptie van een gebeurtenis door het individu.

Blijkens de resultaten van deze studie zijn traumatische werkervaringen niet bepaald zeldzaam. Zij maken eerder structureel deel uit van het politiewerk: vooral de zeer deprimerende gebeurtenissen en in mindere mate de zeer gewelddadige. Enige voorzichtigheid bij de interpretatie van de frequenties van gebeurtenissen in deze studie is wel geboden. Het is immers mogelijk dat een deelnemer in de vragenlijst bij meerdere gebeurtenissen naar één en dezelfde traumatische ervaring refereert. Bij voorbeeld doordat hij/zij verschillende aspecten van één gebeurtenis wil benadrukken (zoals onmacht, geweld). Ook is het niet uitgesloten dat meerdere deelnemers (afkomstig uit hetzelfde korps) in de vragenlijst bij één gebeurtenis (bij voorbeeld zelfmoord van een collega-agent) allen hetzelfde incident in gedachten hebben. Daarnaast blijft het in het midden in hoeverre deelnemers bij de meegemaakte gebeurtenissen een actieve danwel een passieve rol hebben gespeeld. Ten slotte kan dit on-

derzoek geen uitspraken doen over hoe vaak een deelnemer dezelfde gebeurtenis heeft meegemaakt. Deze studie helpt traumatische gebeurtenissen in politiewerk te identificeren. Momenteel is door de auteurs een vervolgonderzoek in uitvoering naar de volledigheid en bruikbaarheid van een dergelijke checklist van traumatische gebeurtenissen op de politiebureaus. Tevens wordt er, als een volgende stap bij de hantering van traumatische stress bij de politie, momenteel een longitudinale studie verricht naar het onderkennen van de risicofactoren voor posttraumatische stressstoornissen bij politiemensen. Het is immers nog onduidelijk waarom sommige politiemensen, die worden blootgesteld aan een psychotrauma, psychopathologie ontwikkelen en anderen niet. Deze kennis over risicofactoren is in preventief opzicht een noodzakelijke voorwaarde om gedegen bedrijfsopvangprogramma's te kunnen ontwikkelen én evalueren.

Conclusie

Politiewerk omvat ten minste 37 traumatische gebeurtenissen die verdeeld kunnen worden in twee groepen: 'zeer gewelddadige gebeurtenissen' (bij voorbeeld 'gijzeling') en 'zeer deprimerende gebeurtenissen' (bij voorbeeld 'lijkvinding'). De meest frequente gebeurtenis was 'confrontatie met verkeersslachtoffers', de minst frequente 'schietincident' en 'gijzeling'. De beoordeelde ernst bleek niet samen te hangen met variabelen zoals leeftijd, sekse, plaats van het korps, ervaring. Wel bleek uit te maken in welk onderdeel van de politie men werkte: wijkagenten schatten traumatische gebeurtenissen over het algemeen ernstiger in dan de leden van het arrestatieteam.

Het onderzoek werd gesubsidieerd door de Nederlandse Politie, het Praeventiefonds en het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds.

De auteurs danken mevrouw dr. C. de Ruiter en drs. J. Oosterlaan voor hun hulp bij het verzamelen van de data.

Literatuur

- American Psychiatric Association (1987), *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*, 3rd ed. rev. American Psychiatric Association, Washington, D.C.
- Carlier, I.V.E., en B.P.R. Gersons (1992), Development of a scale for traumatic incidents in police work. *Psychiatrica Fennica* (Supplementum).
- Carlier, I.V.E., B.P.R. Gersons en R.D. Lamberts (1992), 'Een trauma oplopen in het werk'; over posttraumatische stressstoornissen als beroepsrisico. *Tijdschrift voor Verzekeringsgeneeskunde* 30 (5), 130-136.
- Gersons, B.P.R., en I.V.E. Carlier (1992), Post-traumatic stress disorder: the history of a recent concept. *British Journal of Psychiatry* 161, 742-748.
- Gersons, B.P.R., en I.V.E. Carlier (in druk), Treatment of work related trauma in police officers: post-traumatic stress disorder and post-traumatic decline. In: M.B. Williams, J.F. Sommer (red.), *Handbook of post-traumatic therapy: A practical*

- guide to intervention treatment, and research.* Greenwood Publishing, Westport, Connecticut.
- Larsson, B., C. Kempe en B. Starrin (1988), Appraisal and coping processes in acute time-limited stressful situations. *European Journal of Personality* 2, 259-276.
- Martelli, T.A., L.K. Waters en J. Martelli (1989), The police stress survey: Reliability and relation to job satisfaction and organizational commitment. *Psychological Reports* 66, 267-273.
- Pate, J.M., en C.D. Spielberger (1980), The Florida Police Stress Survey. *The Florida Fraternal Order of Police Journal*, Winter, 61-62.
- Ploeg, H.M. van der, en R.P. Kalshoven (1985), Vragenlijst hulpmiddel bij meten van politiestress. *Algemeen Politieblad* 18, 411-415.
- Reiser, M. (1974), Some organizational stressors on policemen. *Journal of Police Science and Administration* 2, 156-159.
- Sewell, J.D. (1983), The development of a critical life events scale for law enforcement. *Journal of Police Science and Administration* 2 (1), 109-116.
- Spielberger, C.D., L.G. Westberry, K.S. Grier en G. Greenfield (1981), The police stress survey: Sources of stress in law enforcement. *Monograph Series three. No. 3.* College of Social and Behavioral Sciences, University of South Florida, Tampa FL.
- Symonds, M. (1970), Emotional hazards of police work. *American Journal of Psychoanalysis* 30, 155-160.

Summary: A questionnaire for measuring the emotional impact of traumatic experiences of police-officers

This study focuses on occupational trauma in police work. A questionnaire was developed for inventarisation of the impact of traumatic incidents in police work. The questionnaire consisted of 37 different incidents. Next, the questionnaire was distributed among 132 dutch police officers. Each police officer had to indicate on a five-point scale the degree in which they had experienced threat, anxiety and helplessness at each of the incidents. Results indicated that the highest emotional intensity was found in incidents entailing violence, dead children and powerlessness. The emotional vulnerability of regular police officers and some implications for training in coping with traumatic stress in law enforcement are discussed.

De auteurs zijn werkzaam bij het Academisch Ziekenhuis bij de Universiteit van Amsterdam, Divisie Psychiatrie (Adres: Tafelbergweg 25, 1105 BC Amsterdam), respectievelijk als klinisch-sociaal psycholoog, als hoogleraar psychiatrie en als ontwikkelingspsycholoog en onderzoeker.

Het artikel werd voor publikatie geaccepteerd op 22-12-1992.